

JALƏ MEHRƏLİYEVƏ
Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktroru
Rəşid Behbudov 134
ADU
jala@mail.ru

XARİCİ DİLLƏRİN TƏDRİSİNDƏ AUDIO VƏ VIDEO VASİTƏLƏRDƏN İSTİFADƏNİN SƏMƏRƏLİ YOLLARI

Xülasə

Qloballaşma dövründə xarici dillərin tədrisi prosesinə ciddi, bəzən radikal xarakterli dəyişikliklərin gətirilməsinə, innovasiyaların tətbiq edilməsinə böyük ehtiyac duyulur. Xarici dillərin əsasını müasir dövrün tələblərinə uyğun olan kommunikativlik prinsipi təşkil etməlidir. Bu mənada audio və video vasitələrdən istifadə tədrisdə aparıcı rola malikdir. Belə ki, audio və video materiallardan istifadə auditoriyalarda kommunikativ səriştənin formalaşdırılmasında böyük rol oynayır. Əksər hallarda ixtisası dil olan fakültələrdə dili professional məqsədlərlə öyrənən tələbələr xarici ədəbiyyat nümunələri olan və dünya ədəbiyyatının xəzinəsinə daxil edilmiş əsərlərlə tanış deyillər. Bəzən onlar həmin əsərlər haqqında heç bir məlumata malik deyil. Onu da xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, klassik ədəbiyyat nümunələrində personajların istifadə etdiyi nitq modelləri, bu gün istifadə edilən dildən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Buna görə də audio və video materialların seçiminə diqqət yetirmək lazımdır. Müasir universitet tələbəsi təkcə bu və ya digər sahədə ixtisaslaşmış kadr kimi formalaşmamalıdır. O, həm də ünsiyyətə hazır olmalı və müxtəlif insanlarla ünsiyyət qurmaq, komanda tərkibində işləyə bilmək, ətrafdakılara motivasiya verə bilmək kimi tamamilə yeni sosial bacarıqlara yiyələnəlməlidir. Məhz bu baxımdan ədəbi xəzinə əlçatan olmalıdır. Qloballaşma prosesinin labüdlüyünü və bu prosesə inteqrasiyanın qaçılmaz olduğunu nəzərə alaraq, elm və təhsil sahələrinin qloballaşma proseslərinə adaptasiyası dildə onun təmin olunmasını şərtləndirən amillər sırasına daxil olmuşdur. İlk öncə ona görə ki, məhz bu sahələrdə təkcə yeni bilik və texnologiyalar deyil, həm də insanın fikirlərinin ifadəsinin bu və ya digər formalarının yeni mexanizm və üsulları da gündəmi zəbt edir. Bu zaman audio və video vasitələrdən istifadə vacib sayılır.

Açar sözlər: nitq, meyar, dil, söz, ünsiyyət

Bildiyimiz kimi, xarici dilin öyrənilməsi zamanı tələbələrdə kommunikativ səriştənin formalaşdırılması qarşımızda dayanan mühüm və ali məqsədlərdən biridir. Dilini öyrənməyə çalışdığımız ölkənin ərazisində yaşamadan, onun vətəndaşları ilə ünsiyyətdə olmadan dili öyrənmək məsələni bir qədər də çətinləşdirir. Məqsədimizə tam çatmaq və xarici dili öz ölkəmizdə yaşayaraq mükəmməl şəkildə öyrənmək üçün biz əlavə və köməkçi vasitələrdən istifadə edirik. Bu vasitələrə audio və video vasitələr daxildir. İlk olaraq onu qeyd edə bilərik ki, audio və video vasitələrdən istifadə kommunikativ səriştənin formalaşdırılmasından savayı, tələbələrin motivasiyasını və dilə olan marağını artırmağa qadirdir. Buna əsaslanaraq qeyd edə bilərik ki, tələbələrə təqdim edilən audio və video vasitələrin məzmunu xüsusi olaraq seçilməlidir. Burada ortaya çıxan problem müəllimin audio və videomaterialların seçimi zamanı nəyə daha çox diqqət yetirməli olmasıdır. İlk olaraq onu vurğulaya bilərik ki, audio və videomaterialların seçilməsi zamanı onların maraqlı və tələbələrin dil bilmə səviyyəsinə uyğun olması vacibdir. Bundan savayı, hər bir seçilmiş material dilöyrənənləri yeni informasiya ilə təmin etməlidir. Yeni alınmış məlumat tələbələri müzakirəyə sövq edir. Xarici dildə aparılan

müzakirə dilin mənimsənilməsinə, yeni öyrənilən söz və ifadələrin danışıqda istifadə edilməsinə şərait yaradır. Dərs prosesində təqdim edilən audio və videomaterialların mövzusu da xüsusi seçilməlidir. Bildiyimiz kimi, dilin öyrənilməsi prosesi təkcə söz və ifadələri öyrənilməsinə bitmir. Biz təkcə dilin leksik, qrammatik və sintaktik quruluşu ilə deyil, həmçinin dil daşıyıcılarının mədəniyyəti, tarixi, siyasəti və iqtisadiyyatı ilə də yaxından tanış olmalıyıq. Başqa sözlə, biz dili tək bir məfhum kimi deyil, əlaqəli şəkildə öyrənməliyik. Belə nəticəyə gəlirik ki, müəllimin dərsdə təqdim etdiyi material tələbələrə təkcə dili mənimsəməyə deyil, həmçinin onun tarixi, mədəniyyəti haqqında məlumat almağa da şərait yaratmalıdır. Video vasitələrin istifadəsi tələbələrə danışıq dilinə daha da yaxınlaşdırır, onları dili öyrənməyə motivasiya edir. Yeni söz və ifadələrin öyrənilməsində videomaterialların yeri danılmazdır. Tələbələr video parçadan eşitdikləri yeni söz və ifadələri daha yaxşı qavraya və yadda saxlaya bilirlər. Dil daşıyıcılarının işlətdikləri söz və ifadələrə uyğun olaraq üz ifadələrinin dəyişməsi, mimika və jestlərdən istifadə yeni söz və ifadələrin mənasını anlamağa və beləliklə onu daha tez və effektiv şəkildə qavramağa şərait yaradır. Bu məsələnin həllində də bizim köməyimizə audio və videomaterialların istifadəsi çatır. Videomaterialların nümayişi zamanı kadr və slaydların tez-tez dəyişməsi tələbələrdən çox böyük diqqət tələb edir, əks halda tələbələr göstərilən video parçasını yadda saxlamaqda və suallara cavab verməkdə çətinlik çəkirlər. Təkcə videomateriallar deyil, həmçinin audio materialların istifadəsində də tələbələrin diqqətli olması mühüm hesab edilir. Söz və musiqini birləşdirən səsli yazıları dinləmək, tələbələrin diqqətini artırır, eşitmə yaddaşını, təxəyyül, sözün müşahidəsi bacarıqlarını formalaşdırır, estetik zövqün inkişafını şərtləndirir. Hər hansı şəxsin xarici dili bilmə səviyyəsi dörd bacarıqla ölçülür. Gördüyümüz kimi danışma, oxuma, yazma və dinləmə ayrı-ayrı bacarıqlar olaraq fərqləndirilmişdir. Maraqlısı isə ondadır ki, bəzən insanlar xarici dildə sərbəst şəkildə oxuyub, yazıb və danışa bildikləri halda qarşıda duran insanın nə dediyini, hansı fikri ifadə etmək istədiyini anlaya bilmir, iki insan arasında yaranan anlaşılmazlıq isə kommunikasiyanın uğursuzluğuna gətirib çıxarır. Dinlənən fikrin, ifadənin, mətnin dinləyiciyə aydın olmamasının bir çox səbəbləri vardır. Səbəblərin ən başlıcası isə yazılı nitqin şifahi nitqdən tamamilə fərqli olmasıdır. Bu fərqliliklərin bəzilərinə nəzər salaıq. Bu iki nitq arasındakı başlıca fərqlilik şifahi nitqdə slenqlərdən, ara sözlərdən daha çox istifadə edilməsi və bəzi səslərin danışıqda assimilyasiya edilməsi, fərqli tələffüz edilməsi ilə bağlıdır. Bu da dinləyiciyə bəzi çətinliklər törədir. Yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə alsaq, deyilən söz və ifadələri anlamaq, mimika və jestlərin mənasını dərk etmək üçün biz ya daimi olaraq dil daşıyıcıları ilə ünsiyyətdə olmalı ya da audio və videomateriallardan istifadə etməliyik. Mütəmadi olaraq, xarici dildə olan materialları dinləmək bizim danışıq dilinə, müxtəlif sözlərin tələffüz formalarına alışmağımıza yardım edir. Xarici dildə olan videomateriallara baxmaq isə bizə qeyri verbal nitqə yiyələnməyə imkan yaradır. Bütün yazılanları bir daha nəzərdən keçirərək belə bir qənaətə gələ bilərik ki, xarici dili tam şəkildə mənimsəmək istəyən şəxs dörd bacarığın hər birinə mükəmməl şəkildə yiyələnməli, ünsiyyət qurmaq üçün isə xüsusi danışıq və dinləmə vərdişlərini özündə formalaşdırmalıdır. Bu vərdişin hər hansı birinin zəif inkişaf etməsi nəticəsində ünsiyyət prosesi uğursuzluqla nəticələnə bilər. Uğursuzluqla nəticələnən ünsiyyət isə tərəflərin bir-birini səhv anlamasına və dili öyrənməyə çalışan şəxsin demotivasiyasına şərait yaradır. Əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, xarici dilin uğurla öyrənilməsində ən başlıca faktor kimi motivasiyanı qeyd edə bilərik. Motivasiya olmadan dilöyrənmə prosesinin uğursuzluqla nəticələnmə ehtimalı kifayət qədər çoxdur. Xarici dilin təlim və tədrisi zamanı tələbələrdə motivasiya, dili öyrənməyə xüsusi maraq yaratmaq müəllimin başlıca vəzifələrindən biridir. Motivasiyanın formalaşdırılmasını dilöyrənmə prosesində ilk addım kimi də qiymətləndirmək olar. İlk addımımız nə qədər güclü və inamlı olarsa, dilöyrənmə prosesi də bir o qədər sürətli və məhsuldar olar. Motivasiyadan danışarkən ortaya çıxan başlıca sual onun necə və hansı

üsullarla yaradılmasıdır. Hal-hazırda texnologiya dövründə yaşadığımızı nəzərə alsaq, motivasiyanın formalaşdırılması, inkişaf etdirilməsini texnoloji vasitələrin köməyi olmadan təsəvvür edə bilmərik. Dərs prosesində istifadə olunan audio və videomateriallar təlim və tədris prosesini daha da maraqlı və rəngarəng edir. Lakin istədiyimiz nəticəni almaq üçün tələbələrin bütün maraq və diqqətini dərsə yönəltməyin başlıca şərti audio və videomateriallardan düzgün istifadə etməkdir. Düzgün seçilməmiş hər hansı material tələbələrin marağına səbəb olmasının əvəzinə əksinə onların demotivasiyasına gətirib çıxarır. Bunu nəzərə alan müəllim dərs prosesində audio və videomateriallardan istifadə etməzdən əvvəl hər bir detallı diqqətlə nəzərdən keçirməli və baş verə biləcək problemləri əvvəlcədən görə bilməli və həllini tapmağa çalışmalıdır. Texnoloji vasitələrdən müvəffəqiyyətlə istifadə etməyin mühüm şərtlərindən biri istifadə ediləcək materialın tələbələrin dil bilmə səviyyələrinə uyğun olmasıdır. Əgər hər hansı dinləmə materialında istifadə olunan mətn tələbələrin dil bilikləri ilə üst-üstə düşməzsə, müəllimin, tələbələri motivasiya etmək cəhdlərinin müvəffəqiyyətsizliyə uğrayacağı qaçılmazdır. Xarici dilin öyrədilməsi, tələbələrin danışmaq vərdişlərinin formalaşdırılması zamanı istifadə ediləcək materiallar onların yalnız dil bilmə səviyyələrinə deyil, həmçinin yaş və maraqlarına da uyğun olmalıdır. Əgər müəllimin tədris müddətində istifadə etdiyi videomaterial tələbələrin yaşlarına və yaxud da videoda danışılan mövzu onların maraq və istəklərinə uyğun gəlməzsə bu da uğursuzluğa gətirib çıxarır. Audio və video vasitələrin rolu və yeri haqqında danışarkən, biz internet resurslarına istinad edə bilərik. Bir çox internet resurslarını araşdıraraq bu qənaətə gəlirik ki, audio və videomaterialların istifadəsi tələbələri danışmaq dilinə yaxınlaşdıraraq, xarici dili təbii şəkildə öyrənməyə şərait yaradır. İlk növbədə audio materialları dinləyərək tələbələr sürətli və başlanğıcda anlaşılmaz olan danışmaq tərzinə alışmağa çalışırlar. Bu tərz danışmağa alışan tələbələr artıq dil daşıyıcıları ilə ünsiyyət qurarkən problem yaşamır və dialoqu uğurla başa vururlar. Bildiyimiz kimi, ən effektiv dilöyrənmə üsulu dilini öyrənməyə çalışdığımız ölkədə yaşamaq və mütəmadi olaraq dil daşıyıcıları ilə ünsiyyətdə olmaqdır. Müəllimin üzərinə düşən ən başlıca vəzifə dərs prosesində təbii mühitü yaratmaqdır. Bu işdə isə audio və videomaterialların rolu və yeri danılmazdır. Audio materiallarda verilən arxa fon səsləri buraya musiqi səsi, şəhərin səs-küyü, yağış damcıları və s. daxil edilir, təbii atmosferin yaranmasında birbaşa olaraq iştirak edir. Bu tərz olan dinləmələrə alışan tələbələr artıq kənar səslərə əhəmiyyət vermədən ünsiyyətlərini uğurlu bir şəkildə başlayıb və sonlandırma bilirlər. Dərs müddətinin faydalı və səmərəli keçməsinə audio vəsaitlərlə bərabər video vəsaitlərin də əhəmiyyəti danılmazdır. Qısa metrajlı videolar, filmlərin köməkliyi ilə tələbələr dil daşıyıcılarının danışmaq tərzlərindən savayı onların ünsiyyət zamanı istifadə etdikləri jestikulasiyaya, mimikalarına diqqət yetirir, söz və jestlərin birləşmə vaxdını öyrənir, həyat təzi və mədəniyyətləri ilə yaxından tanış olurlar. Əgər audio vəsaitlərin köməyi ilə tələbələr təkcə dinləmə bacarıqlarını inkişaf etdirirlərsə, video vəsaitlər vizual görüntü vasitəsi ilə, dil daşıyıcılarının istifadə etdikləri söz və ifadələri daha effektiv mənimsənilməsinə şərait yaradır.

Görkəmli metodist V.P.Qopal vurğulamışdır ki, audio-vizual materialların istifadəsi müəllimə mövzunun təqdim olunmasında fiziki çətinliklərin aradan qaldırılmasına kömək edir. Yəni bu materialların istifadəsi tələbə-müəllim arasındakı ünsiyyət baryerini aradan qaldırır və bu əlaqəni daha da gücləndirir. O, həmçinin slaydlar, filmlər, proyektorların yardımı ilə digər ölkələrin mədəniyyətlərinin sinifə daxil olduğunu təsdiqləyir. Slaydlar və filmlərin istifadəsindən danışarkən dərs prosesində vizual görüntünün istifadə edilməsi əldə edilən informasiyanın daha qalıcı olmasını təmin edir. Bu fikri çin fəlsəfəsində məşhur olan "Bir görüntü min sözə dəyər" ifadəsi ilə də təsdiqləyə bilərik. C.Natoli qeyd etmişdir ki, audio-vizual materialların istifadəsi və qarşıya qoyulan problemlərin həll edilməsi kommunikativ bacarıqların formalaşdırılmasına şərait yaradır [3,5]. Başqa sözlə desək, tələbələrin diqqətini maraqlı və cəlbedici oyunlar və çalışmalar sisteminə yönəldərək daha yaxşı nəticə əldə etmək

olar. Müəllimin audio-vizual materiallar əsasında hazırlanmış yaradıcı çalışmalardan istifadəsi tələbələrin tam motivasiyasına və keçilən mövzunun daha yaxşı mənimsənilməsinə şərait yaradır. A.Lestage audio-vizual materialların faydaları haqqında danışarkən bu növ materialların təlimin fərdiləşdirilməsinə və hər bir tələbənin individual olaraq işləməsinə şərait yaratdığını bildirmişdir. Bundan əlavə, texnikadan istifadə müəllimləri şagirdlərlə müntəzəm olaraq fərdi şəkildə işləməkdən azad edir, çünki müəllim artıq gündəlik məşqlər və treninqlər keçirmək əvəzinə hər hansı bir mövzunun izahını video rolklər vasitəsi ilə də həyata keçirə bilər. Mcnaught, A. audio-vizual materialların faydalı olduğunu və dilöyrənlərə dilöyrənmə prosesində təsəvvür ediliməyəcək qədər təcrübə, bilik qazandımağa vəsilə olduğunu bildirmişdir[4,11]. V.P.Qopal qeyd edir ki, audio-vizual materialların istifadəsi keçilən mövzunun yaddaşda uzun müddət qalmasını şərtləndirən amillərdən biridir. Audio videomateriallar yeni informasiyanın qəbul edilməsini, effektiv şəkildə yadda saxlanılmasını və lazımı gəldikdə ondan faydalanmanı təmin edir [3,60].Müasir dünyada təlim-tədris prosesini yaxşılaşdırmaq üçün biz rəqəmsal vasitələrdən istifadə edirik. Auditoriyada bu gün istifadə etdiyimiz ən ümumi vasitə PowerPoint slaydlardır, bu da öyrənmə prosesini daha maraqlı, dinamik və effektiv edir. Bununla yanaşı, yeni mövzuları asan şəkildə təqdim etməyə kömək edir. Audiovizual vasitələrin istifadəsi şagirdlərə qəbul edilən informasiyanı daha uzun müddət yadda saxlamağa şərait yaradır. Texnologiyanın sinifə inteqrasiyası tələbələrin təcrübə və bilik qazanması üçün çox əhəmiyyətlidir . Məsələn, müəllim Tac Mahal haqqında dərs vermək istəsə dərsin effektiv və aydın olması üçün vizual materiallardan istifadə edəcəkdir. Bu tip vəsaitlər dilöyrənlərdə haqqında danışılan mövzu barədə təsəvvür yaratmağa imkan verir.Audio-vizual materiallardan istifadə auditoriyadakı intizamı qorumağa da kömək edir, bütün tələbələr diqqətini öyrənmə prosesinə yönəldikləri təqdirdə nizam-intizam da avtomatik olaraq normallaşır. Bu interaktiv üsul həmçinin təlim-tədris prosesinin mühüm komponentləri olan tənqidi düşüncə və təfəkkürü inkişaf etdirir .Audio-vizual təlim müəllim-dilöyrənən arasında yaranan ünsiyyətin effektivliyini təmin edir. Məsələn, ingilis dilini xarici dil kimi öyrənmə motivasiyanın azlığı, tələffüz vərdişlərini formalaşmaması və bir sıra səbəblərə görə dilöyrənmə prosesində ciddi problemlər yaşaya bilərlər. Bu çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün müəllim audio və video materiallardan daha çox istifadə etməlidir [1,50].Dilöyrənlər ancaq motivasiya edildikdə və bir şeyə maraqlı göstərdikləri zaman öyrənirlər. Ənənəvi şifahi təlimatlar tələbələr üçün darıxdırıcı və ağırlı ola bilər. Bununla yanaşı, audio-vizual vasitələrin istifadəsi tələbələrdə daxili motivasiyanın yaranmasına və bunun nəticəsi olaraq dilöyrənmə prosesinin sürətlənməsinə gətirib çıxaracaqdır [2,3].Videomaterialların və filmlərin digər xalqların mədəniyyət və mentalitetlərinin öyrənilməsində böyük rolu vardır. Auditoriyalarda video vasitələrin yardımı ilə kommunikativ situasiyaların nümayiş etdirilməsi dil daşıyıcılarının müxtəlif vəziyyətlərdə necə davrandıqlarını dilöyrənlərə göstərir. Sinifdə videonun izlənilməsi passiv fəaliyyət olmamalıdır. Müəllimin qısametrajlı videorolikə aid hazırladığı tapşırıqlar dörd bacarığı: dinləmə,oxu, yazı və danışmaq kimi bacarıqları əhatə etməlidir [3,21]. Audio və videomateriallardan istifadəsinə səbəb kimi tələbələrin motivasiyalarının artırılması, orijinal dilə yaxınlaşma və qlobal şüurun formalaşmasını göstərmişdir. Videomateriallardan istifadənin vacibliyini vurğulayan amillərdən biri də onların təqdim edilən informasiyanın dilöyrənlər tərəfindən daha tez qavranılmasına yardım etməsidir.

Təlim və tədris prosesinin effektivliyini artıran başlıca amillərdən biri də aydın və dəqiq məqsədin olmasıdır. Bu birbaşa texniki vasitələrdən istifadəyə də şamil edilir. Hər hansı bir video və ya audio materialı gətirərkən müəllimin dəqiq məqsədi olmalıdır. Bu vasitələrdən istifadə edərək, o dilöyrənlərlə birlikdə qoyduğu bu məqsədə çatmalıdır. Dil müəllimləri video və audio materiallardan istifadə edərkən qarşılıqlı üç əsas məqsəd qoyurlar. Ən başlıca və fundamental məqsəd dilöyrənlərin danışmaq bacarıqlarını inkişaf etdirməsidir. Qısametrajlı videoçarxlar tək-cə dilöyrənlərin dinləmə bacarıqlarını inkişaf etdirmir, həmçinin onları əyani

vəsaitlərlə də təmin edir. Hər hansı audio materialın dilöyrənənlər tərəfindən görüntü olmadan izlənməsi dinlədikləri parçadan tez yorulmalarına, motivasiyalarının aşağı düşməsinə və diqqət dağınıqlığına vəsilə ola bilər. Təlim-tədris prosesində istifadə edilən videoçarxlar, dinləyiciləri daha çox məlumatla təmin edərək onların diqqətlərini uzun müddət bir məlumat üzərində saxlamağa yardım edir. Dilöyrənmə nəzəriyyələri dilöyrənmə prosesinin üç əsas hissədən ibarət olduğunu bildirir: dilə giriş (oxu və dinləmə), assimilyasiya (daxili prosesləşmə və yaddaş) və nəticə (danışma, yazma və tərcümə). Videomaterialların istifadəsi tələbələrin müstəqil fəaliyyətlərini və produktivliyini stimullaşdırmaq kimi bir çox üstünlüklərə malikdir. Dərs zamanı istifadə edilən videoçarxlar dilöyrənənləri motivasiya etməyə və onları təbii mühitə yaxınlaşdırmağa qadirdir. Videomaterialları izləyərkən dilöyrənənlər özlərini videomateriallar vasitəsilə yaradılmış canlı mühitdə təsəvvür edərək, personajlar tərəfindən işlədilan dilin praqmatikasını anlamağa çalışırlar. Videoçarxlardan istifadənin daha bir üstünlüyü onların dərs prosesinə rəng, maraq və əyləncə qatmasıdır. Müəllimlər dilöyrənmə prosesinin rəngarəng və əyləncəli olması üçün mahnı və musiqilərdən də istifadə edə bilirlər. Videomateriallar həmçinin dilöyrənənləri ideya və mövzularla təmin edərək, müzakirələrə sövq edir. Videolar şifahi nitqi inkişaf etdirir, tələbələrin əməkdaşlığını və digər yoldaşları ilə ünsiyyətini stimullaşdırır, mədəni şüurun formalaşmasında böyük rol oynayır. Dil biliklərinə mükəmməl şəkildə yiyələnən hər bir şagird gələcəkdə ölkəmizi layiqincə təmsil edə və xarici dil daşıyıcılarına ölkəmizin dəyərlərini, milli-mənəvi adətlərini tanımaq qabiliyyətində olur. Xarici dilin tədrisi prosesində audio və videomaterialların tətbiqi müasir və daim inkişafda olan dövrümüzün zərurətidir. Yeni və müasir texnoloji avadanlıqların dərs prosesinə tətbiqi müəllimlər üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, müəllimin gücü yeni texnologiyalarla vəhdətdə təhsilə daha çox səmərə verir. Müasir texnologiyalardan buraya kompyuter, videoların nümayiş etdirilməsi üçün istifadə edilən proyektorlar, elektron lövhələrin tam şəkildə faydalı və səmərəli olması müəllimlərin bu yeni texnologiyalardan istifadə etmək bacarığından aslıdır. Yeni nəslin tələbatlarına cavab verən hər bir müəllim müasir texnoloji vasitələrdən istifadəni mütləq şəkildə bacarmalıdır. Dilöyrənmə prosesində audio və videomaterialların tətbiqi müəllimin rəhbərliyi altında baş verməsinə baxmayaraq, o, dilöyrənənlərin sərbəst fəaliyyətinə və dilöyrənmə yolunda ilk müstəqil addımların atılmasına şərait yaratmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Allen V.F. Trends in the Teaching of English // TESL, Reporter 6, Summer 1973, № 4, p.17
2. Halliday A. The House of TESEP and the Communication Approach: The Special needs of English Language Education // ELT Journal, 1994, v.48 (1), p. 3-11
3. Harmer J. Teaching foreign language teaching, 2005, pp. 45-46
4. Jack C. Richards. Communicative Language Teaching Today. Cambridge University Press, 2006, 471 p.

J. Mehralieva

The effective ways of using audio and video devices in FLT Summary

The article deals with the effective ways of using audio and video devices in FLT and working out effective ways of listening skills. Today the main goal of teaching and learning foreign languages in the global world is developing language learners' ability to use the target language for communication. The process of teaching English should be based on the communicative –

functional approach to teaching languages. The whole process of teaching oral speech should be goal-oriented systematic. It will make the process of teaching oral speech more effective. The article is devoted to the audio and video materials in modern methodology. While analyzing great attention was given to the facts taken from the literature. One of the important goals of the article is to detect and find out the reasons of literature. The author emphasizes its role in methodology. Since its emergence this notion caught the attention. New researches appeared. It is noted that this gives us more power to understand the process clearly. At that time we use the language more competently. The main aim of State program is to form a unique national education by means of ICT and provide qualitative educative opportunity in order to integrate into worldwide education system. One of the main goals of language learning is to acquire the ability to communicate effectively. It will make the process of teaching oral speech more effective.

Key words: speech, criteria, language, word, communication

Ж. Мехралиева

Эффективные пути использования аудио и видео материалов на преподавании иностранного языка
Резюме

В данной статье рассматриваются вопросы эффективные пути использования аудио и видео материалов на преподавании иностранного языка. Здесь говорится о необходимости внесения радикальных изменений в существующую систему обучения устной речи на иностранном языке. Процесс обучения английскому языку в целом и процесс обучения устной речи должен базироваться на коммуникативно - функциональном принципе. Обучение устной речи должно носить целенаправленный, системный, поэтапный характер, что будет содействовать повышению эффективности данного процесса. В анализе большое внимание обращено на фактом, полученные из литератур. Автор пытается раскрыть роль упражнении. Ссылаясь на работы ученых исследовавших, а также подчеркивает ее важность. Отмечается, что эта дает воспоминать смысл во время анализа еще более ясно, а также более разнообразном колорите. Основной целью Государственной программы является формирование единой общенациональной среды образования путём внедрения и использование современных информационно-коммуникативных технологий и обеспечением возможностью качественного образования, а также создания условий для интеграции государственной системы образования в мировую систему образования. Одной из основных целей изучения языка является обладение умением эффективно общаться на изучаемом языке.

Ключевые слова: речь, критерия, язык, слова, коммуникация

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 18.06.2019

Çapa qəbul olunma tarixi: 18.07.2019

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Nuriyyə Əliyeva tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur.